

Сергій ТОМІЛЕНКО,
голова Національної спілки журналістів України

Ліна КУЩ,
перша секретарка Національної спілки журналістів України

МІЖНАРОДНІ КАМΠΑНІ СОЛІДАРНОСТІ З УКРАЇНСЬКИМИ ЖУРНАЛІСТАМИ

Анотація. У статті автори розкрили основні напрями діяльності Національної Спілки Журналістів України. Охарактеризували головних партнерів з якими співпрацює спілка та назвали актуальні проекти співпраці. Обґрунтували засоби, що використовує НСЖУ для кампаній солідарності із українськими колегами, які незаконно утримуються в полоні на непідконтрольних територіях або в місцях не-свободи в Росії. Виокремили результати партнерства ЮНЕСКО та Національної спілки журналістів України. Показали активну участь НСЖУ в міжнародних конференціях та інших заходах. Провели аналіз основних засад міжнародної співпраці НСЖУ.

Ключові слова: Національна Спілка Журналістів України, міжнародна співпраця, захист свободи слова та допомога журналістам.

За свою майже 60-річну історію діяльності Національна спілка журналістів України (НСЖУ) стала авторитетною творчою організацією не лише в країні, а й у світі. Спілка є членом Міжнародної федерації журналістів та Європейської федерації журналістів, тісно співпрацює з низкою міжнародних організацій і місій. Серед них – Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи медіа, Комітет захисту журналістів, «Репортери без кордонів». У питаннях захисту свободи слова, фізичної безпеки журналістів, допомоги колегам у біді у спілки склалися тісні контакти з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні, ЮНЕСКО, Freedom House, Міжнародним комітетом Червоного Хреста.

Спілка розвиває міжнародні зв'язки з асоціаціями й організаціями працівників медіа, з дипломатичними й недержавними організаціями, вищими навчальними закладами інших країн. Це дозволяє реалізовувати місію захисту прав журналістів, допомоги у підвищенні кваліфікації працівників медіа, розвитку інформаційного поля.

Захист свободи слова та допомога журналістам у біді – важливі напрями діяльності спілки. З 2017 року НСЖУ започаткувала моніторинг «Індекс фізичної безпеки журналістів України», в рамках якого щомісяця оприлюднює перелік нападів на представників ЗМІ. Розроблена спілкою та партнерами методика проекту враховує міжнародне законодавство та аналогічні документи, прийняті в інших країнах (наприклад, американський U.S. Press Freedom Tracker). Організації-партнери «Індексу фізичної безпеки журналістів» використовують поняття «журналіст» у широкому розумінні – так, як це прийнято в діяльності інститутів ООН, інших міжнародних місій та правозахисних організацій. Варто зазначити, що це є кроком вперед, порівняно з українським законодавством.

За даними моніторингу, в 2017 році в Україні скоєно 89 фізичних атак на журналістів. Така ж тривожна тенденція спостерігається у першій половині 2018-го. Висновки НСЖУ збігаються із висновками міжнародних правозахисних організацій, які констатують загрози свободі слова та зростання кількості нападів на журналістів і громадських активістів.

Національна спілка журналістів України є ключовим партнером в Україні для Офісу Представника ОБСЄ з питань свободи медіа (м. Відень). Зустріч із Представником ОБСЄ Арлемом Дезіром у прес-центрі спілки в березні 2018 року була присвячена обговоренню фактів тиску на ЗМІ та журналістів.

«Безпосередньо наш обов'язок – перейматися питаннями безпеки журналістів, щоб жоден випадок не залишався безкарним, щоб замовники і виконавці вбивств і залякувань були покарані. У зв'язку з цим я дуже підтримую співпрацю з неурядовими організаціями, Національною спілкою журналістів України, яка займається підтримкою журналістів, що виконують свої обов'язки. І чекатиму на продовження співпраці у сфері свободи слова, незважаючи на те, що зараз складний час для вашої країни, яка перебуває в конфлікті, і це стосується в тому числі і питань безпеки», – підкреслив Арлем Дезір під час зустрічі.

Голова НСЖУ Сергій Томіленко та активісти спілки брали участь у міжнародних конференціях ОБСЄ «Свобода ЗМІ в умовах нестабільності» (м. Відень, червень 2017 р.), «Посилення свободи і плюралізму ЗМІ в Україні в часи конфлікту в країні та навколо неї» (м. Київ, червень 2018 р.), а також у діалогах безпеки Офісу Представника ОБСЄ, де з ініціативи НСЖУ приймалися спільні з Союзом журналістів Росії заяви щодо не-

гайного визволення журналістів-заручників на непідконтрольних українському уряду територіях.

Експерти Офісу Представника ОБСЄ з питань свободи медіа брали участь у регіональних дискусіях щодо свободи слова та безпеки журналістів, організованих спілкою в Миколаєві, Луцьку, Львові та інших містах, а також у семінарах із правової і цифрової безпеки в Івано-Франківську, Полтаві і Черкасах.

У грудні минулого року в Одеській юридичній академії відбувся круглий стіл за участі голови Європейської федерації журналістів Рікардо Гутьєрреса, де обговорювали проблеми «мови ворожнечі» та безпеки журналістів.

Національна спілка журналістів України використовує всі можливі засоби, в тому числі – міжнародні контакти, – для кампаній солідарності із українськими колегами, які незаконно утримуються в полоні на непідконтрольних територіях або в місцях несвободи в Росії. Зокрема, йдеться про долю журналістів Романа Суценка, якого незаконно утримують у Росії, Станіслава Асеева (м. Донецьк) і Миколи Семени (м. Сімферополь). За поданням НСЖУ заяви з вимогою звільнити журналістів приймали Європейська та Міжнародна федерації, Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи медіа, Комітет захисту журналістів та інші структури. Спілка також використовує такий інструмент, як платформа Ради Європи, куди заносяться випадки безпрецедентних порушень проти свободи слова. Це є формою тиску на українську владу, яка має ретельно та неупереджено розслідувати всі порушення і публічно звітувати про перебіг розслідування.

У лютому 2018 року у Києві відбувся тренінг для працівників сектору цивільної безпеки з питань свободи слова та безпеки журналістів. Ініціатором заходу виступив центральний офіс ЮНЕСКО за підтримки НСЖУ. Результатом партнерства ЮНЕСКО та Національної спілки журналістів України став навчальний посібник «Журналісти і поліція: рекомендації щодо забезпечення порозуміння».

Журналісти з різних куточків світу – часті гості в Національній спілці журналістів України. Тісні і вже традиційні стосунки склалися між НСЖУ та Всекитайською асоціацією журналістів (АСЖА). У червні цього року дві організації уклали Угоду з обмінів і співробітництва в журналістській сфері в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» терміном на п'ять років. Документ підписали перша секретарка НСЖУ Ліна Куц і виконавчий секретар Всекитайської асоціації журналістів Ванг Донгмей. Угоду спрямовано на розвиток дружніх відносин та здійснення спільної репортерської діяльності. Серед заходів, які заплановано реалізувати, – обмін прес-делегациями, участь у форумах і семінарах, проведення тренінгів та організація конкурсів у галузі журналістики.

Підписання угоди відбулося в рамках міжнародного форуму «2018 Belt and Road Journalists Forum», який відбувся в м. Пекіні й зібрав майже 100 журналістів із 47 країн світу.

У 2018 року НСЖУ та Всекитайська асоціація журналістів обмінялися делегаціями. 9–12 червня в Україні перебували шість колег із КНР. Гості ознайомилися з діяльністю творчої спілки, деяких підприємств і редакцій столиці, відвідали Держкомтелерадіо, Мінагрополітики, об'єкти культури й туризму. У свою чергу, українські журналісти мали змогу побувати в Китаї в серпні цього ж року.

Крім того, НСЖУ підтримує контакти з журналістськими організаціями Польщі, Болгарії, Литви, Швеції, Німеччини та інших країн Європи. Плідною є співпраця в напрямі розвитку журналістської освіти, підвищення кваліфікації працівників медіа, отримання ними нових навичок.

Важливою частиною діяльності спілки є участь її активу в міжнародних конференціях та інших заходах, де надається можливість донести позицію організації з тих чи інших питань. Наприклад, голова спілки Сергій Томіленко виступив під час наукової дискусії щодо «українських нарративів» у медіа, яку провів у м. Стокгольмі університет Содеторна у вересні 2018 року. Перша секретарка НСЖУ Ліна Куц взяла участь у Міжнародному економічному форумі у Криниці-Здруй (Польща), де на панельній дискусії розповіла про проблему захисту журналістів-розслідувачів в Україні.

Конференція, дебати та цикл тренінгів на тему: «Суспільно-політична ситуація в Україні, Вірменії та Грузії у контексті змін перспективи медіа-освіти і політичного діалогу» відбулися у 2018 році м. Одесі за участі активу НСЖУ. Зазначені заходи – частина проекту, який реалізується за сприяння Міністерства закордонних справ Німеччини.

Таким чином, міжнародна співпраця Національної спілки журналістів України дозволяє: використовувати міжнародні майданчики для оприлюднення позиції спілки; проводити міжнародні кампанії солідарності з українськими журналістами; поширювати інформацію про діяльність спілки; обмінюватися досвідом та проводити спільні заходи з журналістами інших країн.

Serhii TOMILENKO,
Head of the National Union of Journalists of Ukraine;

Lina KUSHCH,
First Secretary of the National Union of Journalists of Ukraine

INTERNATIONAL SOLIDARITY CAMPAIGNS WITH UKRAINIAN JOURNALISTS

Abstract. The article analyses the main fields of activity of the National Union of Journalists of Ukraine. Main partners, which the union cooperates with, and topical joint projects are specified. The authors substantiate means the NUJU uses for solidarity campaigns with Ukrainian counterparts, who are illegally detained in uncontrolled territories or Russia's prisons. In addition, the paper defines outcome of the partnership between UNESCO and the National Union of Journalists of Ukraine – the textbook “Journalists and Police: Recommendations for Ensuring Understanding”. The active participation of the NUJU in international conferences and other events, which provides an opportunity for the organization to render its views as regards many issues, is described. In addition, the NUJU maintains contacts with journalist organizations of Poland, Bulgaria, Lithuania, Sweden, Germany and other European countries. The authors have studied the main principles of the international cooperation of the NUJU, which makes it possible to take advantage of international platforms for promulgating position of the union; carry out international solidarity campaigns with Ukrainian journalists; distribute information about activities of the union; share experiences and conduct joint events with journalists from other countries.

Keywords: National Union of Journalists of Ukraine, international cooperation, protection of freedom of speech and assistance to journalists.